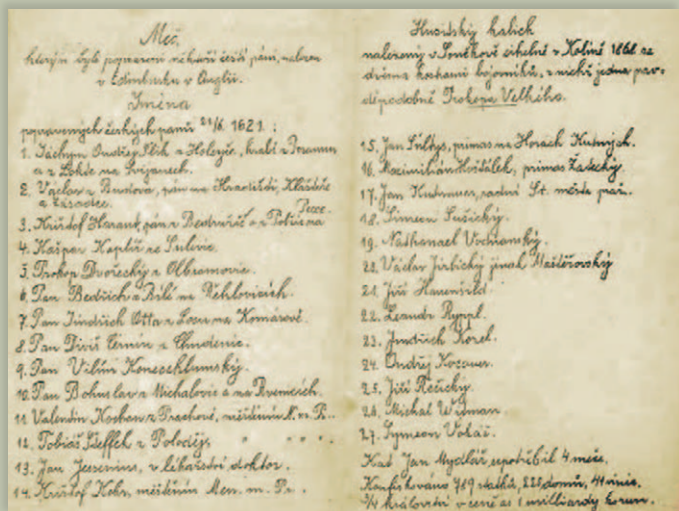

Roku 1621 bolo bitkou na Bielej hore potlačené povstanie českých stavov a došlo ku krutým represáliám. Jessenius bol obvinený z rebélie a urážky majestátu a odsúdený na trest smrti. Bol popravený spolu s ďalšími 26 českými páňmi na Staromestskom námestí v Prahe 21. júna 1621.

Poprava 27 českých páňov na Staromestskom námestí

Zoznam 27 popravených českých páňov

Údaje o minci

Nominálna hodnota: 10 eur

Materiál: Ag 900/1000

Cu 100/1000

Hmotnosť: 18 g

Priemer: 34 mm

Hrana: nápis do hlúbky: LEKÁR – VEDEC – PRIEKOPNÍK ANATÓMIE

Náklad: limitovaný náklad v bežnom a proof vyhotovení 11 000 ks

Autor návrhu: Mária Poldaufová

Rytec: Dalibor Schmidt

Výrobca: Mincovňa Kremnica

Na líci mince je zobrazený dobový výjav z prvej verejnej pitvy, ktorú uskutočnil Ján Jessenius v Prahe v roku 1600. V pozadí je silueta Kostola Matky Božej pred Týnom zo Staromestského námestia v Prahe. Pri hornom okraji mincového poľa je štátny znak Slovenskej republiky. Vpravo od neho je v opise názov štátu SLOVENSKO. Pod štátnym znakom je v dvoch riadkoch označenie nominálnej hodnoty mince 10 EURO. Letopočet 2016 je pri spodnom okraji mince. Značka Mincovne Kremnica MK a štylizované iniciály mena a priezviska autorky výtvarného návrhu mince Márie Poldaufovej MP sú v ľavej spodnej časti mincového poľa.

Na rube mince je zobrazený portrét Jána Jessenia. Vpravo od portrétu je v opise meno a priezvisko JÁN JESSENIUS a vľavo sú v dvoch riadkoch letopočty jeho narodenia a úmrtia 1566 a 1621.

Vydala: © Národná banka Slovenska, november 2016

Foto: Wikimedia, Progress Promotion, digitálna knižnica a digitálny archív, SNK, obec Turčianske Jaseno, digitálna knižnica Wroclawskej univerzity

<http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatelske>

Ján Jessenius

450. výročie narodenia

Strieborná zberateľská minca

Ján Jessenius patril k popredným svetovým vedcom na prelome 16. a 17. storočia. Zanechal na svoju dobu mimoriadne novátorské práce z medicíny a pokladá sa za jedného zo zakladateľov anatómie. Publikoval a písal aj práce filozofické, historické a vieroučné.

Pochádzal z turčianskeho šľachtického rodu pôvodne z Horného Jasena. Narodil sa 27. decembra 1566 v poľskom meste Vratislav, kde absolvoval gymnaziálne štúdiá. Filozofiu a medicínu študoval vo Wittenbergu, Lipsku a na slávnej Lekárskej fakulte univerzity v Padove. Doktorát z medicíny získal roku 1591 za prácu O chorobách žlče pri trojdennej zimnici. V tom istom čase získal aj doktorát z filozofie za traktát O nároku ľudu na odpor voči tyranom.

Svoju lekársku kariéru začal vo Vratislave, čoskoro však dostal pozvanie od saského kurfirsta z Drážďan a stal sa jeho osobným lekárom. Zároveň pôsobil ako profesor chirurgie a anatómie vo Wittenbergu. Dôkazom jeho akceptácie a uznania bolo zvolenie za dekan lekárskej fakulty a neskôr za rektora univerzity.

Najznámejším počinom Jána Jessenia bola prvá verejná pitva, ktorú predviedol v Prahe v júni roku 1600. Kým odborná verejnosť bola nadšená, laici pitvu odsúdili. Prednášku z nej vydal aj tlačou s názvom *Johannis Jessenii á Jessen, Anatomiae Pragae, Anno MDC* ab se solemniter administratae historia

Pamätná izba Jána Jessenia v Turčianskom Jasenom a jeho portrét

Významné publikované diela J. Jessenia

(História pražskej slávnostne vykonanej pitvy v roku 1600 Jánom Jesseniom z Jasena). Významná je aj jeho rozprava o chirurgii *Institutiones chirurgicae* (1601) a diela o kostiach *De ossibus tractatus* (1601) a o krvi *De sanguine* (1608).

Od roku 1601 žil v Prahe, kde vyučoval a zároveň bol osobným lekárom cisára Rudolfa II. Jeho hodiny anatómie boli preslávené a na svoju dobu veľmi pokrokové. Zaujímal sa aj o politiku, čo bolo zrejme dané aj jeho pobytom na cisárskom dvore.

Ako evanjelik sa výraznejšie angažoval v otázkach obrany evanjelickej viery, preto prichádzal do konfliktov s cisárom. Opustil post jeho osobného lekára a vo Viedni sa dal do služieb jeho brata Mateja II., uhorského kráľa, s ktorým sa rozišiel po jeho zvolení za cisára roku 1612. Roku 1617 sa stal rektorom Karolína (univerzity v Prahe). Jeho politická angažovanosť na strane českých stavov vyústila do otvorenej opozície s katolíckym cisárskym centralizmom a bol jednou z vedúcich osobností neskoršieho stavovského povstania. Roku 1618 cestoval s diplomatickou misiou do Uhorska, kde sa mal pokúsiť ovplyvniť uhorské stavy, aby nevolili za kráľa Ferdinanda Habsburského. Bol zatknutý a väznený v Bratislave a vo Viedni. Po prepustení sa radikalizoval vo svojej politickej spisbe, ale posledné roky sa najviac venoval univerzitnej práci.

Dobová veduta Vratislava

Verejná pitva, kresba zo 16. storočia

Dobová veduta Prahy

